

Konferencja[®]
Przedsiębiorstw
Finansowych
w Polsce

STANOWISKO KPF

w sprawie

**ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania
cywilnego oraz niektórych innych ustaw
(druk senacki nr 1196)**

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców powstała 27 października 1999 roku i obecnie skupia ponad sto kluczowych przedsiębiorstw z rynku finansowego w Polsce, w tym banki, doradców i pośredników finansowych, przedsiębiorstwa pożyczkowe, zarządzające informacją gospodarczą, zarządzających wierzytelnościami, sprzedające produkty tzw. odwróconej hipoteki oraz przedsiębiorstwa z branży ubezpieczeniowej i platformy crowdfundingowe. KPF to Członek Rady Rozwoju Rynku Finansowego, powołanej do życia przez Ministra Finansów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Członek prestiżowej europejskiej organizacji samorządu przemysłu finansowego EUROFINAS - European Federation of Finance House Associations, zrzeszającej osiemnaście krajowych organizacji, reprezentujących ponad 1.200 instytucji finansowych. KPF ma w swoim dorobku badawczym kilkadziesiąt raportów, koncentrując się merytorycznie na obszarze kredytu.

KONTAKT W SPRAWIE STANOWISKA:

Marcin Czugan
Radca Prawny
Wiceprezes Zarządu
510-049-177
mczugan@kpf.pl

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców
ul. Długie Pobrzeże 30
80 – 888 Gdańsk
info@kpf.pl

STANOWISKO KPF

w sprawie

ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 1196)

I. WPROWADZENIE

Konferencja Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce – Związek Pracodawców (dalej „KPF”) to organizacja zrzeszająca ponad 100 kluczowych przedsiębiorstw z rynku finansowego, w tym banki, instytucje pożyczkowe, doradców i pośredników finansowych, firmy zarządzające wierzytelnościami, oferujące produkty odwróconej hipoteki w modelu sprzedażowym, biura informacji gospodarczej, firmy ubezpieczeniowe, platformy crowdfundingowe i inne przedsiębiorstwa dostarczające informacji i rozwiązań informatycznych wspierających procesy podejmowania decyzji kredytowych. KPF to Członek prestiżowej organizacji samorządowej europejskiego przemysłu kredytowego EUROFINAS (*European Federation of Finance House Associations*), zrzeszającej osiemnaście krajowych organizacji, reprezentujących ponad 1.200 instytucji finansowych. KPF to także od 1999 roku aktywna merytorycznie strona społeczna procesu legislacyjnego.

Eksperti KPF z uwagą uczestniczą w procesie legislacyjnym w zakresie planowanej nowelizacji, czego wyrazem było zgłoszenie uwag również do wcześniejszych projektów. Zapoznaliśmy się również szczegółowo z ustawą o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w wersji przyjętej przez Sejm RP, dalej jako „Projekt ustawy”.

Na wstępie pragniemy wskazać, że pozytywnie oceniamy założenia tzw. reformy procesu cywilnego, zmierzające do usprawnienia i przyspieszenia postępowania cywilnego, jak również dostosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (dalej jako „KPC”) do zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Wymienione cele mają niebagatelne znaczenie dla uczestników obrotu gospodarczego, będących stronami w toczonych procesach cywilnych.

Niemniej jednak część projektowanych zmian wzbudza nasze istotne wątpliwości, jak możliwość ograniczenia prawa do sądu, które zdecydowanie stanowić powinno wartość nadrzędną nad założeniami wyrażonymi w uzasadnieniu Projektu ustawy. Wskazujemy, że przy projektowaniu nowych rozwiązań nie można pominąć zapewnienia wszystkim uczestnikom obrotu gospodarczego należytej ochrony w zakresie prawa do sądu.

W niniejszym dokumencie pragniemy przedstawić wypracowane w gronie firm członkowskich KPF uwagi do projektu nowych przepisów.

Liczymy na uwzględnienie zaprezentowanych poniżej wniosków i postulatów oraz deklarujemy pełne merytoryczne wsparcie w dalszym procesie legislacyjnym tej niezwykle istotnej regulacji na dalszych etapach.

II. GŁÓWNE WNIOSKI STANOWISKA

1. KPF – co do zasady – pozytywnie ocenia zdecydowaną większość proponowanych zmian, szczególnie te służące usprawnieniu postępowań i tym samym skróceniu czasu ich trwania. Wśród zmian, które mogą mieć pozytywne skutki pragniemy wyróżnić zwłaszcza:

- 1) wprowadzenie terminów na podjęcie czynności przez sąd;
- 2) ograniczenie możliwości składania wniosków o wyłączenie sędziego;
- 3) możliwość sporządzania częściowych uzasadnień wyroków oraz ograniczenie zakresu treści uzasadnień w sprawach z wartością przedmiotu sporu poniżej 1.000 zł;
- 4) przywrócenie postępowania gospodarczego, w tym dzięki terminom maksymalnym do rozstrzygnięcia sprawy, ograniczeniu w przekazywaniu spraw między sądami, ograniczeniu czasowemu w zgłaszaniu twierdzeń i dowodów, wyrokowi jako tytułowi zabezpieczenia;
- 5) zniesienie obowiązku stosowania formularzy w postępowaniu uproszczonym;
- 6) przekazanie referendarzom orzekania w postępowaniu nakazowym;
- 7) ujednoczenie przepisów o postępowaniu upominawczym i nakazowym;
- 8) uproszczenie i przyspieszenie postępowań międzyinstancyjnych;
- 9) wprowadzenie instytucji zażaleń poziomych – wyeliminowanie konieczności przekazywania akt pomiędzy sądami;
- 10) umożliwienie dochodzenia odsetek od kosztów postępowania.

2. Jednocześnie część projektowanych zmian wzbudza istotne wątpliwości, w tym w szczególności w zakresie możliwości ograniczenia zasady prawa do sądu. Pragniemy tu wskazać zwłaszcza:

- 1) likwidację właściwości przemiennej sądu w sprawach przeciwko konsumentom;
- 2) odrzucenie środka zaskarżenia wyłącznie z powodu jego nieopłacenia (niepełnego opłacenia);
- 3) przerzucenie na powoda ciężaru doręczenia pozwanemu pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony jego praw;
- 4) umożliwienie sądowi oddalenia powództwa na posiedzeniu niejawnym bez doręczenia pozwu osobie wskazanej jako pozwany, w sytuacji stwierdzenia oczywistej bezzasadności powództwa;
- 5) instytucję postępowania przygotowawczego oraz umorzenie postępowania w przypadku niestawiennictwa na nie powoda;
- 6) wyznaczanie rozpraw w kilku kolejnych dniach;
- 7) wprowadzenie sankcji za nadużycie prawa procesowego;
- 8) dopuszczenie możliwości składania przez świadków zeznań na piśmie;
- 9) zmiany w EPU - umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty oraz uchylecia nakazu np. wskutek wpłynięcia sprzeciwu;
- 10) projektowane zmiany w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych;
- 11) wydłużenie terminu na odroczenie wydania orzeczenia.

III. UWAGI SZCZEGÓŁOWE DO PROJEKTU USTAWY

1. MOŻLIWOŚĆ UTRWALANIA PRZEBIEGU POSIEDZENIA BEZ ZGODY SĄDU

(art. 1 pkt 4 Projektu ustawy)

Projektowany art. 9¹ § 1 dopuszcza możliwości utrwalania (nagrywania) posiedzeń przez strony i uczestników procesu. Wydaje się, iż zasadność wprowadzenia powyższych zapisów należałoby przeanalizować pod kątem ich zgodności z zasadami ochrony danych osobowych oraz ryzyk związanych z możliwością utrwalania przebiegu rozpraw, w trakcie których ujawniane są dane osobowe, w tym dane podlegające szczególnej ochronie w kontekście ich późniejszego nieuprawnionego ujawnienia. Dodatkowo wątpliwości budzi zasadność wprowadzenia powyższego zapisu w sytuacji, w której aktualnie obowiązujące przepisy umożliwiają uzyskanie przez stronę i uczestników postępowania takiego nagrania sporządzonego przez sąd (w tym przypadku wnioski o wydanie elektronicznego protokołu rozprawy są ewidencjonowane w aktach, co zapewnia kontrolę dostępu do tychże).

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanych rozwiązań.

2. LIKWIDACJA WŁAŚCIWOŚCI PRZEMIENNEJ W SPRAWACH PRZECIWKO KONSUMENTOM; WYŁĄCZNA WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

(art. 1 pkt 8 i 9 Projektu ustawy; art. 1 pkt 11 Projektu ustawy)

Projektowany art. 31 § 2 KPC przewiduje brak możliwości stosowania przepisów o właściwości przemiennej w sprawach przeciwko konsumentom, co będzie skutkowało koniecznością pozywania konsumentów według przepisów o właściwości ogólnej, a tym samym – w przypadku podmiotów będących podmiotami masowymi – rozproszeniem toczących się sporów sądowych na terytorium całego kraju. W konsekwencji masowi wierzyciele będą zmuszeni do wprowadzenia kosztownych rozwiązań organizacyjnych w celu dochodzenia należności przed sądami wielu apelacji lub wręcz zrezygnowania z dochodzenia roszczeń.

Powyższe niewątpliwie będzie skutkowało zmniejszeniem liczby wszczynanych spraw sądowych, jednak odbywać się to będzie kosztem nieudzielenia wierzycielom należynej im ochrony. Z drugiej strony wśród dłużników wzrośnie poczucie braku nieuchronności zasądzenia od nich należnej zapłaty, co jedynie stworzy zachętę do niespłacania zadłużenia.

Powyższe uwagi pozostają aktualne również w odniesieniu do projektowanego art. 34 § 2 KPC w zw. z art. 34 § 1 KPC, które eliminują możliwość pozywania dłużników (niebędących konsumentami) przy przyjęciu, że miejscem wykonania umowy jest również miejsce zapłaty.

W kontekście projektowanego art. 37² KPC za nieuzasadnione należy uznać różnicowanie sytuacji procesowej przedsiębiorców z uwagi na przedmiot ich działalności. Jak wynika z przywołanego przepisu, właściwym do rozpoznania sprawy przeciwko pozwanemu bankowi (w tym bankowi hipotecznemu) oraz jego następcom prawnym może być sąd siedziby powoda. Należy pamiętać, że stronami stosunków prawnych wynikających z umów

bankowych są bardzo często osoby niebędące konsumentami. W takim przypadku udzielenie szczególnego przywileju przedsiębiorcy pozywającemu bank (czy jego następcę) ewidentnie narusza zasadę równości stron postępowania, z których każda jest profesjonalistą.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanych rozwiązań, ewentualnie wyraźne wskazanie, że art. 37² KPC znajduje zastosowanie wyłącznie w przypadku, w którym stroną powodową jest konsument.

3. KONSEKWENCJE NIESTAWIENICTWA STRONY

(art. 1 pkt 28 Projektu ustawy)

Projektowany art. 103 § 3 KPC przewiduje negatywne konsekwencje za nieusprawiedliwione niestawiennictwo strony mimo wezwania.

W tym miejscu należy podkreślić, że uczestnictwo w rozprawie jest uprawnieniem strony, a nie jej obowiązkiem. W przypadku, jeżeli strona nie chce być słuchana i stawić się w sądzie należy dowód z jej przesłuchania pominąć. Nadto warto zwrócić uwagę, że w wielu przypadkach, gdy powodem są duże przedsiębiorstwa (jak np. banki), fizycznie niemożliwym byłoby przesłuchiwanie ich członków Zarządu. Dodatkową trudność stanowi rozproszenie postępowań sądowych w związku z projektowaną zmianą w zakresie właściwości miejscowej (uwagi do punktu 2 niniejszej opinii), co w konsekwencji czyni całkowicie iluzorycznym możliwość stawiania się członków zarządu we wszystkich sprawach, w których sąd uzna osobiste stawiennictwo strony, będącej dużym przedsiębiorstwem, za konieczne. Sankcja ustanowiona przez autora projektu za brak osobistego stawiennictwa strony we wskazanym powyżej przykładzie jest więc tutaj nierozzerwalnie związana tylko i wyłącznie z faktem prowadzenia działalności gospodarczej w odpowiedniej formie połączonej z procesem masowego dochodzenia należności. W celu zapewnienia dyscypliny i sprawności prowadzonego postępowania pominięcie przedmiotowego środka dowodowego może nastąpić już na etapie planowania rozpraw (czy to na posiedzeniu przygotowawczym, czy też w innym momencie).

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

4. ODRZUCENIE ŚRODKA ZASKARŻENIA

(art. 1 pkt 38 Projektu ustawy)

Projektowane art. 130^{2a} § 1 i § 3 KPC, zgodnie z którymi nienależycie opłacony środek zaskarżenia oraz wnioski o sporządzenie uzasadnienia wyroku oraz doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem podlegają odrzuceniu bez wzywania do uiszczenia opłaty sądowej, mogą skutkować zamknięciem stronom postępowania drogi do wniesienia np. apelacji w sytuacjach błędów rachunkowych (omyłki) przy obliczaniu wysokości opłaty sądowej od apelacji. **Negatywne konsekwencje odrzucenia apelacji są zbyt daleko idące, aby zaakceptować możliwość jej odrzucenia z tego tylko powodu, że została nienależycie opłacona.** Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, że błąd ten może być szybko uzupełniony i nie hamuje on zaplanowanego przebiegu postępowania.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

5. NIEMOŻNOŚĆ DORĘCZENIA NA ADRES Z BAZY PESEL

(dodany art. 139 § 2¹)

Niniejszy Projekt, dążąc do odciążenia sądów cywilnych, nowelizuje art. 505³⁴ kpc wprowadzając zasadę skutku doręczenia, o ile odbywało się ono na adres pozwanego ujawniony w rejestrze PESEL. Proponujemy analogiczną regułę wprowadzić również we wszystkich innych doręczeniach dla osób fizycznych. Będzie to stanowić swoiste uzupełnienie zmiany dotyczącej usunięcia zasady tzw. podwójnego awizowania oraz pozwoli uniknąć jej negatywnych konsekwencji.

W ocenie KPF, proponowana zmiana pozwoli również uniknąć nadmiernego obciążania komorników w związku z projektowanym art. 139¹ §1.

Rekomendacja KPF:

W związku z powyższym, postulujemy następujące zmiany:

W art. 139 KPC dodaje się § 2¹

§ 2¹. Pisma dla osób fizycznych, w razie niemożności doręczenia w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających, z uwagi na niepodjęcie w myśl przepisów poprzedzających, pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, jeżeli próba doręczenia miała miejsce na adres pozwanego zgodny z ujawnionym w rejestrze PESEL.

W konsekwencji, konieczna będzie modyfikacja art. 505³⁴:

Art. 505³⁴

§ 1. Jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131– 138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2, 2¹ i 3 lub inny przepis szczególnie przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2. § 2. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty. Wezwanie do usunięcia przeszkody nie podlega powtórzeniu.”;

6. DORĘCZANIE PISM POZWANEMU

(art. 1 pkt 45 Projektu ustawy)

Projektowany art. 139¹ § 1 i § 2 KPC przerzuca na powoda ciężar doręczenia pozwanemu pisma procesowego wywołującego potrzebę obrony jego praw, a w konsekwencji poniesienia kosztów doręczenia danego pisma przez komornika, co należy oceniać negatywnie.

Podkreślić należy, że powód niejednokrotnie nie dysponuje aktualnym adresem pozwanej osoby oraz nie ma realnej możliwości ustalenia takiego adresu. Całkowite przerzucenie na powoda obowiązku podania adresu pozwanego może zatem doprowadzić do konieczności wycofania się z dochodzenia swoich praw przed sądem, co – podobnie jak wskazano w pkt 1 stanowiska powyżej – zmniejszy liczbę wszczynanych postępowań sądowych, kosztem

wierzycieli, którzy nie uzyskają należytej ochrony. Aby zapewnić wierzycielom możliwość przedkładania aktualnego adresu pozwanego na potrzeby postępowania konieczne jest utworzenie rejestru, z którego w łatwy i szybki sposób będzie można pobrać aktualny adres pozwanego.

Proponowane rozwiązanie może ponadto znacząco utrudnić uzyskanie orzeczenia, czy wydłużyć czas trwania postępowania oraz zwiększyć jego koszt. Nie przesądzono jednocześnie kwestii dopuszczalności weryfikacji adresu/ustalenia nowego adresu przez komornika poza postępowaniem egzekucyjnym - w konsekwencji doręczać będzie na ten sam adres, na który bezskutecznie wysłany został pozew. Lapidarna treść przepisu nie pozwala na ustalenie tego w jaki sposób komornicy będą wypełniać swoje zadanie. Lukę w prawie praktyka wypełni zapewne istniejącymi przepisami dotyczącymi postępowania egzekucyjnego (art. 13 § 2 KPC) co może prowadzić do daleko idących konsekwencji. Komornicy mają dostęp do tej samej bazy danych, którą dysponują również sądy, a zatem zakładając, że komornik nie będzie mógł skorzystać w tym przypadku z informacji o innych adresach, pod którymi istnieje duże prawdopodobieństwo skutecznego doręczenia pisma pozwanemu, to jego rola ograniczy się do powielenia czynności sądu (a zatem podjęcia próby wysłania pisma na adres ujawniony w bazie PESEL). Przepis nie wskazuje, że komornik ma obowiązek podjąć próbę doręczenia pozwanemu pisma osobiście (w uzasadnieniu do projektu nie ma na ten temat żadnej informacji). Przepisy dotyczące postępowania egzekucyjnego jasno precyzują rolę wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym jako czynną stronę postępowania, mającą obowiązek precyzyjnego wskazania czynności, które komornik ma wykonać, co może również prowadzić do wniosku, że to wierzyciel musi, najpierw sam ustalić, a następnie wskazać komornikowi, adresy pod którymi komornik powinien podjąć próbę doręczenia pisma pozwanemu. Dodatkowo wskazujemy, że komornicy nie dysponują odpowiednimi zasobami na wykonanie obowiązku doręczenia, gdyby mieli doręczać osobiście pisma. Ponadto wskazać należy, że komornik nie ma żadnego terminu, w którym ma obowiązek podjąć czynność/czynności, to na powoda został nałożony 2 miesięczny termin na potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu przez komornika (w efekcie czego to powód będzie musiał dodatkowo stale monitorować pracę komornika tak żeby te czynności zostały podjęte niezwłocznie). Istnieje również obawa, że komornicy prowadząc postępowania egzekucyjne (i wszystko co się z tym wiąże tj. podejmowanie czynności w terenie, uczestnictwo w posiedzeniach sądowych w przedmiocie licytacji nieruchomości dłużników, obowiązek przygotowywania statystyk), nie mając wystarczających środków technicznych i osobowych na realizację tego obowiązku, będą go realizować bez zaangażowania, przy minimalnym wykorzystaniu posiadanych zasobów. Istnieje również inny scenariusz – obciążenie komorników dodatkowym obowiązkiem będzie implikować niższą skuteczność komorników.

Na uwagę zasługuje również fakt, że projektowany przepis art. 139¹ k.p.c. nie będzie miał zastosowania w elektronicznym postępowaniu upominawczym ze względu na wyłączenie zawarte w proj. zm. art. 505²⁹ § 1 k.p.c. Oznacza to, że nakaz zapłaty wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie będzie podlegał przepisom o doręczeniu pierwszego pisma w sprawie za pośrednictwem komornika sądowego (w przypadku ziszczenia się hipotezy art. 139¹ § 1 k.p.c.). Projekt ustawy nie zawiera uzasadnienia dla różnicowania zasad doręczania pierwszego pisma w sprawie w procesie i elektronicznym postępowaniu upominawczym. Oznacza to, że waga problemów, jakie ma rozwiązać projektowany art. 139¹ k.p.c. (zob. str. 153 i 154 uzasadnienia projektu) jest nikła. Proponowane rozwiązanie odbędzie się bardzo wysokim kosztem – ograniczenia prawa do sądu osobom dochodzących swoich roszczeń.

Co więcej, należy również zwrócić uwagę na brak określenia, który komornik miałby być właściwy do przyjęcia wniosku powoda o podjęcie próby doręczenia pozwanemu pisma procesowego. Biorąc pod uwagę ograniczenia w sposobie wyboru komornika (art. 8 dotychczasowej ustawy o komornikach sądowych) istnieje obawa, że komornicy spoza rewiru miejsca zamieszkania pozwanego dokonają ich zwrotu, a organy egzekucyjne „właściwe” z uwagi na adres miejsca zamieszkania pozwanego wskazany w pozwie nie będą również uznawać się za właściwe do przyjęcia wniosku powoda z uwagi na fakt, że wcześniejsza próba doręczenia korespondencji sądowej przez sąd na adres pozwanego wskazany w pozwie była bezskuteczna (szczególnie przy widniejącej w aktach adnotacji o niezamieszkiwaniu pozwanego pod adresem wskazanym przez powoda w pozwie).

Mając na uwadze powyższe, w naszej ocenie kwestię doręczenia korespondencji przez komornika sądowego należy skonsultować z samorządem komorniczym, aby poznać opinię komorników w tym przedmiocie.

Niezależnie od powyższego należy ponadto wskazać, że sądy dysponują dostępem do baz adresowych, w których szybko i łatwo (szybciej niż powód) mogą odszukać aktualny adres pozwanego. W okolicznościach objętych hipotezą projektowanego art. 139¹ § 1 KPC sądy powinny korzystać z posiadanych instrumentów dla zapewnienia ochrony wierzycieli.

Dodatkowo, odnosząc się do projektu przepisu art. 139¹ § 2 KPC, należy zauważyć, że dostarczenie dowodu, iż pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie może napotkać znaczne trudności, a w wielu przypadkach może okazać się wręcz niemożliwe. Powód chcąc dostarczyć tego rodzaju dowód musiałby po pierwsze znać wizerunek pozwanego (co nie zawsze ma miejsce) oraz przedsięwziąć dodatkowe środki w celu uzyskania potwierdzenia, co do miejsca przebywania pozwanego. Powyższe rozwiązanie uniemożliwia powodowi dochodzenie jego praw już na wstępie.

W świetle powyższego, w ocenie KPF, proponowane rozwiązanie mogą de facto stanowić pewnego rodzaju zachęty ustawodawcy do ukrywania się przed doręczycielem i komornikiem. Wydaje się, że w obecnym kształcie Projektu ustawy wystarczyłoby nie otwierać drzwi, aby „uchronić” się przed spłatą swoich zobowiązań. Takie rozwiązanie otwiera drogę do braku regulacji zobowiązań, bez jakichkolwiek konsekwencji prawnych i to na masową skalę.

Na uwagę zasługuje również fakt, że w sposób uprzywilejowany nadal będą traktowane organy administracji publicznej doręczające pisma w postępowaniu administracyjnym, bowiem procedura doręczeń ulega zmianie jedynie w KPC a organy administracji publicznej zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego, nadal będą mogły skorzystać z możliwości fikcji doręczenia.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

7. UMORZENIE ZAWIESZONEGO POSTĘPOWANIA

(art. 1 pkt 55 Projektu ustawy)

Mocą poprawki nr 3, dotyczącej punktu 1 pkt 49) Projektu ustawy, art. 182 § 1 otrzymuje brzmienie: „§ 1. Sąd umarza postępowanie: zawieszony z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania.”

Skrócenie terminu do podjęcia postępowania w terminie 3 miesięcy od dnia zawieszenia postępowania z przyczyny wskazanej w art. 177 § 1 p. 6 k.p.c. należy ocenić negatywnie. Wskazać bowiem należy, że pozostaje ono m.in. niezrelatywizowane z czasem, w jakim możliwe jest pozyskanie urzędowej informacji o adresie miejsca zamieszkania/czasowego pobytu pozwanego. Aktualnie, w przypadku Centrum Personalizacji Danych MSWiA czas oczekiwania wynosi ok. 12 miesięcy, w przypadku BEL Urzędów Miasta i Gmin – w zależności od ich wielkości – od 2-4 miesięcy. W związku z powyższym, obiektywnie niemożliwym jest uzyskanie informacji urzędowej, umożliwiającej powodowi podjęcie postępowania, w terminie wskazanym w Projekcie. Należy zaznaczyć, że powyższe będzie miało bardzo istotne skutki finansowe dla powoda niemogącego podjąć postępowania w tym terminie – w przypadku bowiem, w którym adres pozwanego wskazany w pozwie okaże się nieaktualny na dalszym etapie postępowania – np. już po wydaniu nakazu zapłaty – zgodnie z art. 79 ust. 1 p. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – powodowi zostanie zwrócona tylko połowa opłaty od pozwu.

Z uzasadnienia poprawki wynika, że ratio legis przyjmowanego rozwiązania było skrócenie „w stosunku do aktualnie obowiązującego terminu rocznego, co pozwoli szybciej umorzyć postępowania zawieszony, których prowadzeniem strony nie są już zainteresowane.” Należy wyraźnie zaznaczyć, że sytuacja, w której postępowanie nie może być dalej prowadzone na skutek ustalenia, że pozwany nie zamieszkuje pod dotychczasowym adresem nie oznacza, że powód nie jest zainteresowany w kontynuowaniu postępowania, raczej jest związana z niemożliwością niezwłocznego podjęcia tego postępowania z uwagi na terminy w jakich faktycznie możliwe jest pozyskanie urzędowych informacji.

Rekomendacja KPF: Rezygnacja z proponowanej zmiany

Ewentualnie:

Przyjęcie proponowanego terminu (o ile miałby on pozostać 3-miesięczny) winno być zatem skorelowane z wprowadzeniem równoległych zmian w regulacjach dotyczących urzędowego terminu udzielenia informacji wnioskodawcy, którego żądanie udzielenia informacji następuje w związku ze zobowiązaniem Sądu.

8. OCZYWISTA BEZZASADNOŚĆ POWÓDZTWA

(art. 1 pkt 65 Projektu ustawy)

Projektowany art. 191¹ KPC należy ocenić zdecydowanie negatywnie. Proponowane rozwiązanie umożliwia sądowi oddalenie powództwa na posiedzeniu niejawnym bez doręczenia pozwu osobie wskazanej jako pozwany, w sytuacji, gdy sąd stwierdzi, że w świetle powołanych okoliczności i faktów przez powoda wynika oczywista bezzasadność powództwa.

W pierwszej kolejności, brak doręczenia pozwu stwarza wątpliwości co do tego czy w takiej sytuacji doszło do zawisłości sporu, a ponadto czy możemy mówić o powadze rzeczy

osądzonej. Dodatkowo pozostawienie sądowi swobodnego uznania co do tego czym jest oczywista bezzasadność powództwa w danym przypadku może doprowadzić oddalenia powództwa w sposób całkowicie nieuzasadniony.

W takich okolicznościach za rażące naruszenie prawa strony do sądu należy uznać swego rodzaju „skróconą” formę postępowania odwoławczego określoną w projektowanym art. 367¹ KPC.

Ponadto w przypadku uchylenia wyroku wydanego w trybie projektowanego art. 191¹ KPC i braku podstaw do umorzenia postępowania (projektowany art. 367¹ § 7 pkt 1 KPC), w istocie dojdzie do wydłużenia postępowania w sprawie (projektowany art. 367¹ § 7 pkt 2 KPC), co nie leży w duchu reformy.

Negatywne konsekwencje powyższej zmiany będą wpływały nie tylko na sytuację wierzycieli masowych, ale również konsumentów, w szczególności tych działających bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania, ewentualnie wprowadzenie następujących zastrzeżeń:

- 1) oddalenie powództwa jako oczywiście bezzasadnego może nastąpić w przypadku doręczenia pozwanemu odpisu pozwu i brakiem złożenia przez niego oświadczenia o uznaniu powództwa bądź wyrażeniu woli skierowania sprawy do mediacji oraz
- 2) przepis nie znajduje zastosowania w przypadku, w którym rozstrzygnięcie o zasadności powództwa wymaga pozyskania wiadomości specjalnych (a zatem dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego).

9. POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE

(art. 1 pkt 71 Projektu ustawy)

Projektowany art. 205⁴ KPC przewiduje wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego, co według uzasadnienia Projektu ustawy ma służyć zachęcaniu do zawarcia ugody, a w jej braku zaplanowaniu przebiegu postępowania.

W ocenie KPF - wbrew założeniom Projektu ustawy - posiedzenie przygotowawcze nie przyczyni się do przyspieszenia postępowania, a wręcz przeciwnie - wydłuży jego przebieg.

Sąd może zachęcać strony do zawarcia ugody na każdym etapie postępowania. Wyznaczanie osobnego posiedzenia w tym celu jest zatem zbędne. To samo dotyczy projektowanego art. 205⁵ KPC, przewidującego przygotowanie planu rozprawy. Wydaje się, że zaplanowanie przebiegu postępowania jest możliwe na wstępnym etapie bez udziału stron, chociażby w zakresie wydania postanowień dowodowych czy wyznaczenia terminu pierwszej rozprawy, na której można przesłuchać informacyjnie strony, a następnie świadków i dalej zaplanować kolejne rozprawy (już przy udziale stron). W ten sposób możliwe jest pominięcie jednego terminu przeznaczonego na posiedzenie przygotowawcze, a w konsekwencji zaoszczędzenie czasu na rozpatrzenie sprawy.

W powyższym zakresie bardzo negatywnie należy ocenić projektowany art. 205⁵ § 3 i § 4 KPC, przewidujący umorzenie postępowania w przypadku niestawiennictwa powoda na

posiedzeniu przygotowawczym. Istnieje bowiem obawa, że sędziowie mogą nadwyreżać tę instytucję, w szczególności biorąc pod uwagę fakt, że jest to dogodne narzędzie do umorzenia postępowania w przypadku braku stawiennictwa powoda. W przypadku wierzycieli kierujących więcej niż kilka spraw do sądów obecność na każdym posiedzeniu przygotowawczym (lub zapewnienie zastępstwa) jest fizycznie niemożliwe. W takim przypadku tacy wierzyciele zostaną pozbawieni możliwości dochodzenia ich praw w drodze postępowania sądowego, a przynajmniej znacząco wydłużą się czas trwania postępowań – w przypadku gdy będą oni często usprawiedliwiali swoją nieobecność z powołaniem się na kolizję posiedzeń.

Podkreślić również należy, że proponowane zapisy w głównej mierze wpłyną na działalność dużych przedsiębiorstwa z udziałem Skarbu Państwa, w tym np. w spółki prawa energetycznego oraz telekomunikacyjnego. Usługi świadczone przez te podmioty są najpowszechniejsze – przedsiębiorstwa te zaopatrują w paliwa bądź prowadzą usługi związane z ich dostarczaniem dla milionów konsumentów. Co za tym idzie – posiadają one bardzo dużą ilość niezapłaconych przez ich kontrahentów należności. W chwili obecnej, w szczególności z uwagi na regulacje, zgodnie z którymi przedawnienie roszczenia jest brane pod uwagę przez sąd z urzędu, przedsiębiorstwa te starają się na bieżąco dochodzić swoich należności na drodze postępowania sądowego, kierując pozwy o zapłatę zaległych zobowiązań bez zbędnej zwłoki. Pozwala to z jednej strony na bieżące zabezpieczenie ich interesów, z drugiej – skutkuje tym, że wartość przedmiotu sporu w założonych postępowaniach nie jest wysoka. W tych okolicznościach uzyskanie orzeczenia zasądzającego należność od konsumenta skutkuje też, co do zasady, większą możliwością zobowiązanego do zapłaty do uregulowania zasądzonej od niego należności, jak również nie powoduje znacznego powiększenia należności (minimalna opłata sądowa, niskie koszty zastępstwa procesowego w przypadku, w którym w sprawie występował profesjonalny pełnomocnik).

Proponowane zmiany, nakładające na stronę - w tym przypadku powodową - konieczność uczestnictwa w posiedzeniu przygotowawczym (przy jednoczesnym założeniu wyłącznej właściwości sądu miejsca zamieszkania konsumenta), będą z pewnością skutkować rezygnacją przedsiębiorców z bieżącego dochodzenia roszczeń, świadomego ich „kumulowania” aż do kwoty, przy której skierowanie powództwa będzie uzasadnione finansowo, a procedowanie sprawy przy założeniu konieczności osobistego stawiennictwa w siedzibie sądu nie będzie wiązało się z koniecznością poniesienia kosztów przewyższających wartość roszczenia. W takiej sytuacji należy spodziewać się kumulowania przez przedsiębiorców zaległości płatniczych ich kontrahentów, często posiadających status konsumenta i kierowania pozwołów na drogę postępowania sądowego tuż przed upływem terminu przedawnienia.

Taka sytuacja doprowadzi też w sposób oczywisty do wzrostu wartości przedmiotu sporu – a co za tym idzie – w przypadku uzyskania orzeczenia zgodnego z żądaniem pozwu – do zwiększenia przyznawanych od strony przeciwnej kosztów procesu. Biorąc pod uwagę interesy konsumentów – doprowadzenie do takiej sytuacji nie będzie korzystne dla tej grupy i może prowadzić do pogłębienia się zadłużenia społeczeństwa.

Proponowane w opisanym powyżej zakresie zmiany, w szczególności zapisy mówiące o wezwaniu strony do osobistego stawiennictwa na posiedzeniu przygotowawczym, nie uwzględniają też w żadnym stopniu wspomnianej wyżej specyfiki grupy przedsiębiorców, a która ma znaczący wpływ na statystykę ilościową grupy stojącej po stronie powoda w

inicjowanych procesach sądowych. Należy bowiem zaznaczyć, że organizacja przedsiębiorców, których działalność reguluje np. ustawa Prawo energetyczne, jest bardzo specyficzna. W strukturach tych przedsiębiorców funkcjonują bowiem grupy spółek o wzajemnych powiązaniach kapitałowo – osobowych, z których jednak każda zajmuje się odrębnym zakresem oferowanych świadczeń. Jednakże powodem w tych sprawach (uprawnionym wierzycielem) pozostaje spółka nadrzędna, która pozostaje stroną umowy o świadczenie usługi. Spółka ta jednocześnie nie posiada faktycznie żadnej wiedzy o sposobie realizowania tej usługi, jej warunkach technicznych – bowiem te kompetencje pozostają w strukturach dedykowanej do tego spółki z grupy. Finalnie prowadzi to do sytuacji, w której realną wiedzę o świadczonej usłudze, a co za tym idzie – także okolicznościach, które mogą być sporne przy jej wykonaniu – posiada podmiot, de facto nie będący stroną postępowania.

Biorąc pod uwagę powyższe – nałożenie na stronę postępowania obowiązku jej osobistego uczestniczenia w procesie, stawiennictwa na posiedzeniu przygotowawczym mającym na celu przygotowanie rozprawy po wcześniejszym wysłuchaniu stanowisk stron – może nie przynieść zamierzonego rezultatu, bowiem stawiennictwo osoby reprezentującej stronę nic nie wniesie do procesu z uwagi na fakt, że nie będzie ona wskazała nie tylko istotnych, ale nawet jakichkolwiek okoliczności związanych z istotą zawistego sporu.

Przy uwzględnieniu powyższego należy wskazać, że proponowane zapisy projektu ustawy będą prowadzić do przedłużenia czasu postępowania o czas przeznaczony na odbycie posiedzenia przygotowawczego, które nie wniesie do sprawy merytorycznej wartości, z pewnością nie będzie służyć zgromadzeniu istotnych dla postępowania wiadomości, stanowisk stron i dowodów.

Podobne uwagi można odnieść do stron będących dużymi przedsiębiorcami z rynku prywatnego – w tym przypadku stawiennictwo strony (przez co w praktyce uważa się osoby uprawnione do reprezentacji podmiotu) również nie będzie skutkowało możliwością ustalenia w toku postępowania przygotowawczego okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sporu, bowiem członkowie organów zarządzających zazwyczaj nie posiadają wiedzy o kwestiach spornych powstałych w trakcie realizacji umów, których przedsiębiorstwo jest stroną – wiedza ta zazwyczaj pozostaje w udziale pracowników dedykowanych do poszczególnych etapów obsługi klienta działów, zatem uzyskanie informacji istotnych dla sprawy wymaga wysłuchania nie strony a przeprowadzeniu dowodu z zeznań świadka. Dla wnioskowania o przeprowadzenie tego dowodu i wskazanie danych świadków organizacja posiedzenia przygotowawczego zakładającego stawiennictwo strony jest zbędna.

Co więcej, warto zwrócić uwagę na dowolność po stronie Sądu w kontekście podjęcia decyzji czy sprawa winna zostać skierowana na rozprawę, czy też powinien jej zostać nadany inny bieg (projektowany art. 205⁴ § 3- „przewodniczący **może** jej od razu nadać inny właściwy bieg”).

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania ewentualnie, w zakresie projektowanego art. 205⁴ § 3 zastąpienie słowa „może” określeniem „powinien”.

10. KONCENTRACJA MATERIAŁU DOWODOWEGO

(art. 1 pkt 71 Projektu ustawy)

O ile zasada szybkości postępowania oraz koncentracji materiału dowodowego jest aprobowana przez Członków KPF oraz istotna z punktu widzenia zapewnienia sprawności jego przebiegu, nie można jej przyznawać wiodącej roli, szczególnie w sytuacji, w której jej ścisłe przestrzeganie doprowadzić mogłoby do podważenia istoty sporu czy wręcz wymiaru sprawiedliwości.

W dalszym ciągu obowiązywać będzie zasada kontradiktoryjności zakładająca możliwość czynnego udziału stron w toku postępowania - przy składaniu pozwu powód nie może jednak przewidzieć jakiej treści, i ilości, zarzuty może podnieść pozwany. Konieczność odparcia zarzutów przytoczonych po wdaniu się w spór co do istoty sprawy polega właśnie m.in. na składaniu nowych wniosków dowodowych i twierdzeń przez powoda.

Dlatego też nietrafny jest pogląd wyrażający się w obowiązku przedłożenia wszelkich możliwych wniosków dowodowych już przy składaniu pozwu we wszystkich kategoriach spraw, co dodatkowo w połączeniu z ograniczeniem możliwości powoływania się na dowód z dokumentu w aktach innych spraw powodować będzie kolejne obowiązki po stronie powoda, jak również wzrost kosztów. Nie bez znaczenia pozostaje również właśnie ekonomiczne uzasadnienie dla ograniczania objętości pozwu (przekładające się również na sprawność postępowania), szczególnie w przypadkach składania ich przez podmioty wyspecjalizowane, prowadzące szereg postępowań jednocześnie.

11. TERMINY POSIEDZEŃ W KOLEJNYCH DNIACH

(art. 1 pkt 73 Projektu ustawy)

W myśl projektowanego art. 206¹ KPC, w razie konieczności wyznaczenia więcej niż jednego posiedzenia, powinny się one odbywać w kolejnych dniach.

W ocenie KPF, o ile rzeczywiście rozwiązanie to mogłoby przyspieszyć rozpoznanie sprawy, o tyle może powodować poważne utrudnienia – w tym zwłaszcza w codziennej pracy pełnomocników, czy w zakresie ograniczonego czasu na reakcję na zmieniającą się sytuację procesową. Proces cywilny charakteryzuje się określoną dynamiką, która w sytuacji konieczności odbycia kilku rozpraw w ciągu kilku dni, może uniemożliwiać rzetelne przygotowanie się na argumentację drugiej strony.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

12. SANKCJE ZA NADUŻYCIE PRAWA PROCESOWEGO

(art. 1 pkt 81 Projektu ustawy)

Projektowany art. 226² KPC w zw. z art. 4¹ KPC przewiduje sankcje za stwierdzenie nadużycia prawa procesowego. Pojęcie nadużycia prawa procesowego w projektowanym art. 4¹ KPC stanowi klauzulę generalną, która ze swej istoty uniemożliwia jednoznacznie stwierdzenie jakiego rodzaju działanie może stanowić nadużycie prawa procesowego, a jakie nie (zwłaszcza na wstępnym etapie funkcjonowania tej instytucji).

W związku z powyższym wprowadzanie katalogu sankcji za nadużycie prawa procesowego jest rozwiązaniem zbyt restrykcyjnym. Może bowiem skutkować narażeniem się na sankcję

za działanie, które dotychczas stanowiło przejaw korzystania z dostępnych dla danej strony środków procesowych.

Należy również zwrócić uwagę, że w przypadku nałożenia grzywny za nadużycie prawa procesowego, strona nadużywająca nie posiada żadnego środka zaskarżenia, o czym stanowi art. 226² § 2 pkt 1.

Rekomendacja KPF: pozostanie przy samym stwierdzeniu nadużycia prawa procesowego jako sankcji za działania uznane przez sąd za niepożądane.

13. STARANIA STRONY O STAWIENICTWO ŚWIADKÓW, BIEGŁYCH LUB INNYCH OSÓB

(art. 1 pkt 86 Projektu ustawy)

Projektowany art. 242¹ KPC przewiduje obowiązek dołożenia starań, aby zawnioskowany przez daną stronę świadek, biegły lub inna osoba stawiła się w wyznaczonym przez sąd czasie i miejscu.

W ocenie KPF, projektowane rozwiązania naraża daną stronę na zarzut wpływania na świadka, biegłego lub inną osobę (przez kontakt przed wyznaczonym dla tych osób terminem rozprawy, na której będą składać zeznania lub wyrażać opinię). Z drugiej strony, z tego samego powodu, wskazane osoby również będą narażone na zarzut stronniczości. Ponadto wskazać należy, że niejednokrotnie na świadka strona może również powołać osobę, która pozostaje w bliskich relacjach ze stroną przeciwną. Wówczas realizacja obowiązku nałożonego na stronę powołującą takiego świadka może być utrudniona a w skrajnych przypadkach wręcz niemożliwa. Ponadto przepis w żaden sposób nie wskazuje na czym te starania miałyby polegać – czy wystarczające będzie wysłanie pisma z zawiadomieniem na znany nam adres świadka, podjęcie próby osobistego doręczenia świadkowi takiego zawiadomienia, wysłanie wiadomości tekstowej, wysłanie zawiadomienia za pośrednictwem poczty elektronicznej. W kontekście uwag wyeksponowanych w powyższych punktach niniejszej opinii, ponownie należy wskazać na konieczność znacznego zaangażowania strony postępowania w podejmowanie czynności technicznych mających na celu zapewnienie dalszego prowadzenia postępowania w celu uzyskania tytułu wykonawczego.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

14. ZEZNANIA ŚWIADKA NA PIŚMIE

(art. 1 pkt 92 Projektu ustawy)

Projektowany art. 271¹ KPC przewiduje możliwość składania zeznań przez świadka na piśmie.

Zdaniem KPF, projektowane rozwiązanie jest sprzeczne z zasadą bezpośredniości (obecny art. 235 KPC), a dodatkowo wpływa na jakość dowodu z zeznań świadka, ponieważ wyklucza możliwości osobistego zadawania pytań i reagowania „na bieżąco” w związku z udzielanymi przez świadka odpowiedziami.

Ponadto istnieje wysokie ryzyko, że strona, która zawnioskowała danego świadka będzie z łatwością wpływać na treść pisemnych zeznań świadka lub wręcz przygotować za niego treść

tych zeznań, a udowodnienie (np. przed organami ścigania), że doszło do takiej sytuacji będzie właściwie niemożliwe.

Osobiste wysłuchanie świadka w kontekście powyższego jest zatem niezwykle ważne – pozwala bowiem na bieżącą weryfikację przez skład orzekający w sprawie czy świadek istotnie posiada wiedzę własną w przedmiocie, na okoliczność którego zeznaje, czy też jego wiedza jest jedynie pochodna. Co wielokrotnie podkreślają sędziowie – nie bez znaczenia dla oceny wiarygodności omawianego dowodu jest również możliwość oceny zachowania świadka, szybkości i sprawności udzielania przez niego odpowiedzi na zadane pytania, jak i pozawerbalne elementy podlegające ocenie, takie jak mowa ciała, stanowczość głoszonych twierdzeń.

Dopuszczenie dowodu z zeznań świadka na piśmie praktycznie wyklucza możliwość weryfikacji czy informacje zawarte w zeznaniach pochodzą od samego świadka, czy też są przez niego zasłyszane bądź w ogóle pochodzą od innej osoby. W sposób oczywisty wyklucza też zadanie świadkowi pytań uzupełniających, które niejednokrotnie definiują dowód jako taki, któremu można, a któremu należy odmówić wiary.

Powyższe okoliczności są również podnoszone przez Sędziów w kontekście przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka w drodze pomocy sądowej przez inny Sąd.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

15. TRANSKRYPCJA WYGŁOSZONEGO UZASADNIENIA WYROKU W MIEJSCU PISEMNEGO UZASADNIENIA WYROKU

(art. 1 pkt 112 Projektu ustawy)

Projektowany art. 331¹§ 3 statuuje możliwość sporządzania wyłącznie transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia wyroku, z pominięciem sporządzenia uzasadnienia na piśmie. W tym przypadku należy wskazać, że pisemne uzasadnienie wyroku, stanowiące bazę do formułowania zarzutów apelacji, jest znacznie bardziej przejrzyste, co umożliwia szczegółowe odniesienie się do zaskarżanych motywów uzasadnienia wyroku.

REKOMENDACJA KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

16. UMOWA DOWODOWA

(art. 1 pkt 156 Projektu ustawy)

Projektowany przepis art. 458⁸ KPC przewiduje, że strony mogą zawrzeć umowę dowodową ograniczającą możliwość powołania się na określone dowody. Zgodnie zaś z uzasadnieniem Projektu ustawy rozwiązanie, iż umowa ta może być zawarta jedynie w sprawie określonego stosunku prawnego wyklucza możliwość stosowania własnych rozwiązań przez silniejszą stronę stosunku prawnego.

W ocenie KPF, nie można zgodzić się z przedstawioną tezą. Silniejsza strona stosunku prawnego w oczywisty sposób będzie w kolejnych stosunkach prawnych narzucała swoje rozwiązanie w zakresie treści umowy dowodowej (będzie narzucała tę treść), co w praktyce wykluczy możliwość ustalenia prawdy materialnej w postępowaniach w sprawach

gospodarczych, a w konsekwencji pozbawi stronę słabszą możliwości dochodzenia lub obrony jej praw.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

17. UMORZENIE ELEKTRONICZNEGO POSTĘPOWANIA UPOMINAWCZEGO

(art. 1 pkt 201 i 202 Projektu ustawy)

Projektowane art. 505³³ KPC i art. 505³⁶ KPC przewidują, że w przypadku uchylecia nakazu zapłaty albo braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub w razie złożenia sprzeciwu sąd umarza postępowanie.

Projektowaną zmianę należy ocenić jednoznacznie negatywnie ze względu na negatywne skutki dla możliwości dochodzenia swoich praw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (EPU) oraz sprzeczność z ich założeniami.

Strona pozwana będzie mogła wnosić sprzeciw tylko po to, aby doprowadzić do umorzenia postępowania i obciążenia wierzyciela kosztami procesu. Takie obciążenie kosztami będzie miało miejsce również w sytuacji umorzenia na skutek stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty. Dodatkowo brak odpowiednich środków pozwalających na zaskarżenie rozstrzygnięcia sądu o stwierdzeniu braku podstaw do wydania nakazu zapłaty może powodować nagminne wydawanie takiego rodzaju orzeczeń. Może to zniechęcić wierzycieli do dochodzenia swoich roszczeń przed sądem. Co prawda w sytuacji wniesienia powództwa do sądu właściwego miejscowo w terminie miesiąca od umorzenia, o którym mowa powyżej koszty z EPU zostaną na wniosek powoda uwzględnione, ale w praktyce zmiany te wyeliminują opłacalność pozywania w EPU przez wierzycieli.

W tym miejscu należy również podkreślić, że całkowicie chybione są argumenty wskazane w uzasadnieniu Projektu ustawy, iż dostosowanie pozwu wniesionego w EPU do wymagań zwykłego procesu jest z reguły długotrwałe i skomplikowane. Powyższe jest całkowicie nieuzasadnione skoro zgodnie z obowiązującym art. 505³⁷ § 1 KPC po przekazaniu sprawy do sądu według właściwości ogólnej, przewodniczący wzywa powoda wyłącznie do wykazania umocowania, o ile stwierdzenie umocowania przez sąd nie jest możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego sąd ma dostęp drogą elektroniczną, lub do przedłożenia pełnomocnictwa, a po przekazaniu sprawy na podstawie art. 505³³ § 1 KPC lub art. 505³⁴ § 1 KPC również do uiszczenia opłaty uzupełniającej od pozwu - w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia wezwania pod rygorem umorzenia postępowania.

W związku z powyższym pozew wniesiony w EPU nie musi być odpowiednio dostosowywany. Potwierdził to również Sąd Najwyższy wskazując, że na gruncie obowiązujących przepisów nie ma podstaw do żądania, aby strona składała pozew lub jego odpis w sytuacji, gdy dokonała już takiej czynności przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego e-sądu. Przy uwzględnieniu zasady kontynuacji postępowania nie można żądać od strony ponownego składania tego samego pozwu, tym razem na innym formularzu, a także nie daje podstawy do żądania dołączenia odpisu pozwu, który został skutecznie złożony do e-sądu i opatrzony podpisem elektronicznym, na co wskazuje Sąd Najwyższy- Izba Cywilna uchwałą z dnia 25 czerwca 2015 r. (sygn. akt III CZP 33/15).

Istotne jest również, że przepis w zaproponowanym brzmieniu pozostanie fikcją w świetle technicznych możliwości platformy EPU. Zasada jej funkcjonowania wyklucza bowiem możliwość procedowania wniesionego do EPU pozwu w części, przy jednoczesnym przekazaniu jego rozpoznania w pozostałym zakresie sądowi właściwości ogólnej. Powyższe ograniczenie może mieć miejsce wyłącznie w sytuacji, w której to sprzeciwny od nakazu zapłaty zostaje wniesiony tylko przez jednego z kilku pozwanych – w takim przypadku co do zasady nakaz zapłaty w części winien się uprawomocnić. Niestety, platforma EPU takiej możliwości nie posiada.

W związku z powyższym wprowadzenie opiniowanego przepisu w omawianym brzmieniu będzie sankcjonować wyłącznie fikcyjny stan, w którym nakaz w części niezaskarżonej będzie mógł się uprawomocnić. W rzeczywistości w takim przypadku sąd będzie zmuszony do umorzenia postępowania w całości.

Reasumując, w ocenie KPF, projektowana zmiana będzie skutkowała zaniechaniem wnoszenia pozwów w EPU, a także wnoszeniem powództw po umorzeniu postępowania w EPU, co spowoduje zwiększenie liczby spraw rozpoznawanych przez sądy w postępowaniach zwykłych, a w konsekwencji brak odciążenia sądów zgodnie z celem EPU, a także przedłużanie postępowań sądowych. Sytuacja wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty lub stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty nie może skutkować umorzeniem postępowania.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

18. ODDALENIE WNIOSKU O NADANIE KLAUZULI WIERZYTELNOŚCI NA RZECZ NASTĘPCY PRAWNEGO DOTYCHCZASOWEGO WIERZYCIELA (art.9 pkt 7 Projektu ustawy)

Zgodnie z projektowanymi zmianami Sąd będzie odmawiał nadania klauzuli wykonalności, między innymi, w przypadku gdy wszczęcie lub dalsze prowadzenie egzekucji możliwe będzie na zasadach przewidzianych w art. 804(1) k.p.c. i art. 804(2) k.p.c. (proj. art. 788 § 3 k.p.c.).

Przepis art. 804(1) k.p.c. dotyczy sytuacji, w których egzekwowane uprawnienie przeszło na inną osobę po wszczęciu postępowania egzekucyjnego. Wówczas osoba ta może wstąpić do toczącego się postępowania egzekucyjnego za zgodą wierzyciela, o ile przejście będzie wykazane dokumentem urzędowym lub dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym (art. 804(1) k.p.c.).

Powołany wyżej przepis został wprowadzony do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.1311 z dnia 2015.09.07) (dalej: „ustawa zmieniająca k.p.c.”). Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w tej ustawie, art. 804(1) k.p.c. ma zastosowanie do postępowań wszczętych po dniu jej wejścia w życie, tj. po 8 września 2016 r. (art. 21 ust. 1 ustawy zmieniającej k.p.c.).

Wobec powyższego – w obecnym stanie prawnym – w sprawach, w których egzekwowane uprawnienie przeszło na inną osobę po wszczęciu postępowania egzekucyjnego występują dwie sytuacje, a mianowicie, gdy:

- 1) postępowanie było wszczęte przed 8 września 2016 r. – wówczas art. 804(1) k.p.c. nie ma zastosowania, a tym samym w celu kontynuowania dochodzenia roszczenia na drodze postępowania egzekucyjnego, wierzyciel, na którego przeszło uprawnienie, powinien wystąpić do sądu o nadanie klauzuli wykonalności na tytuł egzekucyjny. Dopiero po uzyskaniu klauzuli wykonalności przez „nowego” wierzyciela, będzie on uprawniony do dochodzenia roszczenia na drodze postępowania egzekucyjnego;
- 2) postępowanie było wszczęte po 8 września 2016 r. – wówczas zastosowanie ma art. 804(1) k.p.c., co oznacza, że wierzyciel nie musi składać do sądu wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w celu kontynuowania postępowania egzekucyjnego.

Projektowane zmiany w zakresie nadawania klauzuli wykonalności na tytuł egzekucyjny zmierzają do zmniejszenia liczby wniosków o nadanie klauzuli wykonalności kierowanych do sądów powszechnych, co jednak nie ma zastosowania do postępowań egzekucyjnych wszczętych przed 8 września 2016 r.

Rekomendacja KPF:

Postulujemy przyjęcie w niniejszym Projekcie ustawy przepisów przejściowych, które rozciągną stosowanie art. 804(1) k.p.c. również na postępowania egzekucyjne wszczęte przed 8 września 2016 r., analogicznie jak to zostało wprowadzone we wcześniejszych nowelizacjach, związanych z omawianym zagadnieniem.

Propozycja przepisu:

„Przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w zakresie art. 804(1) Kodeksu postępowania cywilnego, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. nr 1311), stosuje się do wszystkich postępowań wszczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy”.

19. ZMIANY W USTAWIE O KOSZTACH SĄDOWYCH W SPRAWACH CYWILNYCH (dalej: ustawa o kosztach)

(art. 4 Projektu ustawy)

KPF zdecydowanie negatywnie ocenia projektowane zmiany w ustawie z dnia 25 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Projektowany art. 13 ustawy o kosztach wprowadza modyfikację w zakresie opłaty stałej od pozwu w ten sposób, że najwyższe opłaty należeć się będą od spraw o najmniejszej wartości przedmiotu sporu. Taki wzrost opłat wpłynie negatywnie na całą gospodarkę. Duże przedsiębiorstwa, w tym: ubezpieczyciele, pożyczkodawcy, przewoźnicy itd., bazujący na roszczeniach o niskiej wartości przedmiotu sporu, odczują relatywnie największą stratę, w relacji do kosztów jakie będą zmuszeni ponieść, w celu prowadzenia procesów sądowych. W konsekwencji zatem, w wyniku wprowadzonych zmian, będą zmuszeni podnieść opłaty za świadczone usługi oraz przedpłaty z uwagi na fakt, iż wzrośnie kwota dochodzenia należności na drodze sądowo-egzekucyjnej. Negatywne konsekwencje omawianej nowelizacji poniosą przede wszystkim konsumenci korzystających z tych usług.

Podwyższenie i tak już wysokich opłat sądowych, a ponadto poszerzenie katalogu pism podlegających opłacie (np. wnioski o uzasadnienie wyroku oraz doręczenie wyroku wraz z uzasadnieniem) stanowił istotne ograniczenie obywatelom i przedsiębiorcom dostępu do sądu. W związku z tym wiele osób fizycznych i prawnych zmuszonych będzie do rezygnacji z dochodzenia swoich praw ze względu na zbyt wysokie opłaty sądowe. Dodatkowo przegrywająca strona procesu (w tym obywatele, konsumenci) obciążana byłaby podwyższonymi kosztami sądowymi.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania.

Należy zwrócić również uwagę na art. 25b. 1 i 2, nakładający obowiązek uiszczenia opłaty w wysokości 100 zł od wniosku o doręczenie orzeczenia wraz uzasadnieniem, w szczególności w świetle projektowanego art. 357 § 2, z którego wynika, że, "Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem."

Tak skonstruowane przepisy w efekcie spowodują konieczność uiszczenia znacznych kwot przez wierzycieli wyłącznie z uwagi na braki informacyjne np. w przypadku wniosków o nadanie klauzuli wykonalności na następcę prawnego/ małżonka.

W przypadku złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, wnioskodawca nie zna przyczyny jego oddalenia bowiem stosowne postanowienie zostaje wydane na posiedzeniu niejawnym. Zatem aby móc zaskarżyć przedmiotowe postanowienie i poznać motyw oddalenia oraz treść uzasadnienia, wnioskodawca jest zmuszony do opłaty w wysokości 100 zł.

W przypadku, gdy okaże się, że istnieją przesłanki do zaskarżenia postanowienia (po zapoznaniu się z uzasadnieniem), wnioskodawca składa zażalenie które podlega opłacie stałej w wysokości 30 zł. Na poczet tej opłaty zostanie zaliczona opłata uiszczona z tytułu wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, jednak nadwyżka- tutaj w wysokości 70 zł- nie będzie podlegać zwrotowi. Proponowane przepisy w zasadniczy sposób utrudniają i zwiększają koszt ewentualnego złożenia środka zaskarżenia w szczególności z uwagi na brak możliwości zwrotu kwoty nadpłaconej, która w tym przypadku przekracza dwukrotność pierwotnej opłaty od zażalenia.

Przy procesach masowych, gdzie wnioski o nadanie klauzuli wykonalności na następcę prawnego wysyłane są na bardzo dużą skalę, koszt procesowania spraw zwiększa się ponad trzykrotnie.

Powyższe prowadzi zatem również do ograniczenia prawa do Sądu, kiedy to trzeba ponosić koszty nawet w związku z chęcią poznania motywów danego orzeczenia, mimo, że w dalszej kolejności ponoszone są opłaty związane z danym środkiem zaskarżenia.

Nadto, projektowany art. 79 przewiduje odstępowanie od zwrotu części opłaty od pozwu w postępowaniu upominawczym oraz pozwu w europejskim postępowaniu nakazowym bez względu na wartość przedmiotu sporu. Biorąc pod uwagę fakt, że są to postępowania uproszczone i nie wymagają tak znacznego nakładu pracy sądu ze względu na brak zawichości stanu faktycznego, ograniczenie możliwości zwrotu w każdym przypadku może okazać się

narzędziem ograniczającym dostęp do tego typu postępowania.

Rekomendacja KPF: rezygnacja z projektowanego rozwiązania, ewentualnie wprowadzenie odpowiednich wariantów kwotowych, w których zwrot części opłaty będzie dokonywany przez sąd w przypadku spraw o wyższej wartości przedmiotu sporu.
RE.

Konferencja[®]
Przedsiębiorstw
Finansowych
w Polsce